

IZVEŠTAJ O STANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA U REPUBLICI SRBIJI

UVOD

Inicijativa mladih za ljudska prava je pratila rad institucije Zaštitnika građana od oktobra 2018. godine do novembra 2019. godine u sklopu programa *Promocija i monitoring rada institucije Zaštitnika građana u Srbiji*. U okviru programa je organizovano ukupno 4 treninga za mlade novinarke i novinare i aktivistkinje i aktiviste o mehanizmima zaštite ljudskih prava u Srbiji i svetu, načinima korišćenja tih mehanizama, o nezavisnim kontrolnim institucijama u Srbiji i o pisanju valjane pritužbe Zaštitniku građana. Napisan je i izdat *Vodič kroz instituciju Zaštitnika građana* koji sadrži sve osnovne informacije o ustanovljenju i radu Zaštitiniku građana.

Izveštaj o stanju institucije Zaštitnika građana u Srbiji je napisan s ciljem informisanja javnosti o poteškoćama sa kojima se institucija ombudsmana danas suočava u radu i sadrži niz preporuka za unapređenje pozicije Zaštitnika građana u političkom sistemu Srbije. Nakon kratkog uvoda u pravni okvir koji reguliše ustanovljenje i definiše instituciju ombudsmana na svim nivoima, Inicijativa je predstavila nekoliko slučajeva kršenja ljudskih prava u Srbiji, odabranih po svom značaju, obimu i zbog toga zastupljenosti u medijima i javnoj debati, i obavila je kratku analizu reagovanja Zaštitnika građana u ovim slučajevima. U narednom delu je Inicijativa predstavila poteškoće sa kojima se ova institucija susreće na lokalnom nivou, sa preporukama za unapređenje položaja ove institucije na lokalnu. Ove informacije smo dobili na konferenciji lokalnih ombudsmana u Beogradu pod nazivom *Promocija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija još nije ustanovljena* i na diskusiji koja je usledila nakon konferencije.

Inicijativa će nastaviti da prati rad institucije ombudsmana u Srbiji i da podržava inicijative Udruženja ombudsmana Srbije i svih mladih ljudi koji su uzeli učešće na našim treninzima o mehanizmima ljudskih prava.

1. PRAVNE NORME

Uspostava i rad Zaštitnika građana (ombudsmana) je regulisana članom 138. Ustava Republike Srbije i Zakonom o Zaštitniku građana iz 2007. godine. Ustav RS govori o „*nezavisnom kontrolnom organu koji štiti prava građana i kontroliše rad organa državne uprave, organa nadležnog za pravnu zaštitu imovinskih prava i interesa RS kao i drugih organa i organizacija, preduzeća i ustanova kojima su poverena javna ovlašćenja*“ dok je u Zakonu o Zaštitniku građana u članu 1. stavu 2. dodato da se ombudsman „stara o zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih sloboda i prava“.

U istom zakonu u članovima 34. i 35. pominje se i ombudsman jedinice lokalne samouprave (lokalni ombudsman) kao i ombudsman autonomne pokrajine (pokrajinski ombudsman) i to u kontekstu nadležnosti i saradnje između organa ombudsmana na nivou Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave dok Zakon o lokalnoj samoupravi u članu 97. kaže da je „*lokalni ombudsman ovlašćen da nezavisno i samostalno kontroliše poštovanje prava građana, utvrđuje povrede učinjene aktima, radnjama ili nečinjenjem organa uprave i javnih službi, ako se radi o povredi propisa i opštih akata lokalne samouprave*“ a Statut Autonomne Pokrajine Vojvodine u članu 56. kaže da je „*pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman nezavisan i samostalan organ AP Vojvodine koji štiti prava građana i vrši nadzor nad radom pokrajinskih organa uprave, javnih preduzeća i ustanova koji vrše upravna i javna ovlašćenja, a čiji je osnivač AP Vojvodina, u vezi sa njihovim postupanjem u izvršenju odluka i drugih pravnih akata AP Vojvodine*“.

2. SLUČAJEVI KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA I REAGOVANJE REPUBLIČKOG OMBUDSMANA

Inicijativa mladih za ljudska prava je sprovela analizu reakcija Zaštitnika građana na kršenja ljudskih prava u Srbiji koja su zbog svog obima, važnosti i zastupljenosti u javnoj debati od izuzetne važnosti u kontekstu opšte političke situacije u zemlji.

Primećeno je odsustvo ili nedovoljna angažovanost Zaštitnika građana u pojedinim slučajevima.

2.1. SLUČAJ HOTELA BRISTOL

Hotel Bristol prestaje sa radom u julu/avgustu 2018. godine nakon što je prema Ugovoru o izgradnji Beograda na vodi predviđeno renoviranje a zatim i upravljanje ovim objektom od strane Beograda na vodi. Prema pisanju medija, Zavod za zaštitu spomenika Grada Beograda dopušta Beogradu na vodi da vrši radove nad hotelom Bristol koji ima status spomenika kulture. Ovim se otvorilo pitanje smeštaja desetina porodica vojnih penzionera useljenih u hotel tokom devedesetih.¹ Nekoliko meseci kasnije i obećanja da će biti pronađen alternativni smeštaj za porodice, organizovan je protest stanara ispred hotela na kome je zahtevano trajno rešenje problema smeštaja.² Situacija se dodatno pogoršava započinjanjem štrajka glađu u maju 2019. godine nakon što su stanarima isključeni grejanje, lift, električna energija i telekomunikacije.³

Zaštitnik građana tek 17. maja 2019. obilazi stanare Bristola i traži da im se uključi struja. Naredna dva dana, Zaštitnik građana zajedno sa stanarima hotela Bristol obilazi dodeljeni privremeni smeštaj i konstatuje da on nije adekvatan jer je, između ostalog, i prvenstveno privremen a ne trajan. Zaštitnik građana napominje da će se baviti pitanjem primedbi stanara na novi smeštaj „po hitnom postupku“, da će „zahtevati momentalne odgovore, bez zakonskog roka“ tako da ostaje nejasno na šta je Zaštitnik građana mislio jer prema članu 49. Zakonu o Zaštitniku građana organ uprave mora dostaviti tražene informacije u roku koji odredi Zaštitnik građana a koji ne sme biti kraći od 15 dana.⁴ Nepunih mesec dana kasnije, stanari se obraćaju medijima navodeći

---

¹ Insajder, „Beograd na vodi preuzima hotel Bristol; Vojni stanari: Ne znamo gde ćemo odavde“, 17.7.2018. <https://insajder.net/sr/sajt/tema/11761/Beograd-na-vodi-preuzima-hotel-Bristol;-Vojni-stanari-iz-hotela-Ne-znamo-gde-%C4%87emo-odavde.htm> (pristupljeno 25.11.2019).

² Petra Živić, 2018. „Vojni beskućnici" Srbije" - čekanje bez rešenja na vidiku“, BBC na srpskom, 27.12.2018. <https://www.danas.rs/bbc-news-serbian/vojni-beskucnici-srbije-cekanje-bez-resenja-na-vidiku/> (pristupljeno 25.11.2019).

³ Jelena Mirković i Mladen Savatović, „Stanari hotela Bristol stupili u štrajk glađu: Primorani smo na ovakav korak“, 15.5.2019. <http://rs.n1info.com/Vesti/a483889/Stanari-hotela-Bristol-stupili-u-strajk-gladju.html> (pristupljeno 25.11.2019).

⁴ U. Miletić, „Stanarima hotela Bristol uključili struju, pa isključili toplu vodu“, Danas, 21.5.2019. <https://www.danas.rs/drustvo/stanarima-hotela-bristol-ukljucili-struju-pa-iskljucili-toplu-vodu/> (pristupljeno 25.11.2019).

kritike na račun Zaštitnika građana i neblagovremeno reagovanje ove institucije na celokupan slučaj. Stanari su naveli da su obavešteni da je pravni tim Zaštitnika građana poslao pitanja Ministarstvu odbrane u vezi sa slučajem ali da će se na odgovor čekati dva meseca (maksimalan rok predviđen Zakonom). Stanarima je rečeno „da je takva procedura“.⁵ Već 10. juna 2019. godine Zaštitnik građana utvrđuje da je došlo do zakonskog propusta u odlukama Ministarstva odbrane po pitanju dodele stanova koji su prepušteni Ministarstvu na korišćenje odlukom Vlade Srbije i upućuje pitanja Ministarstvu zbog čega su stanovi dati na privremeno korišćenje a ne trajno.⁶

Zaštitnik građana 22. jula 2019. godine objavljuje preporuku Ministarstvu odbrane, tačno dva meseca nakon što je obišao stanare Bristola. U preporuci se navodi da je Zaštitnik građana još 15. januara 2019. godine uputio Ministarstvu odbrane niz pitanja o situaciji u hotelu. Prvi naredni datum koji se pominje u vezi sa ovim slučajem u preporuci jeste 14. maj 2019. godine kada se šalje urgencija Ministarstvu zbog nepostupanja na zahtev Zaštitnika građana od 15. januara. U preporuci se povodom pitanja zbog čega stanarima nije ponuđen trajan smeštaj navodi da se pravo na trajno rešavanje stambenog pitanja reguliše posebnim Pravilnikom koje reguliše ovo pitanje za zaposlene u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije i da bi udovoljavanje zahtevima stanara Bristola svi oni pripadnici Ministarstva i Vojske bili diskriminisani. Navodi se da u situaciji u kakvoj se nalazi Bristol ne daje za pravo stanarima da imaju privilegovan položaj u odnosu na sve one koji su regulisani pomenutim Pravilnikom i imaju isti status kao stanari Bristola.⁷ Stanari Bristola su ostali razočarani preporukom Zaštitnika građana po pitanju rešavanja trajnog smeštaja smatrajući da je Zaštitnik građana samo potvrdio stav Ministarstva. Zaštitnik građana im je odgovorio da je postupao po zakonu.⁸

---

⁵ U. Miletić, „Pašalić poslat da „gasi požar“ u hotelu „Bristol“, 3.6.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-poslat-da-gasi-pozar-u-hotelu-bristol/>, Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

⁶ Mladen Savatović, „Raspršila se nada stanara Bristola: Ponuđeni stanovi samo privremeno rešenje“, 10.7.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a498801/Stanari-hotela-Bristol-traze-trajno-resenje.html> (pristupljeno 25.11.2019).

⁷ Preporuka Zaštitnika građana Ministarstvu odbrane od 22.7.2019. godine:

<https://ombudsman.rs/index.php/2012-02-07-14-03-33/6228-z-sh-i-ni-gr-d-n-upu-i-pr-p-ru-inis-rs-vu-dbr-n-p-v-d-r-sh-v-nj-s-us-s-n-r-h-l-bris-l-u-b-gr-du>

⁸ Mladen Savatović, „Stanari Bristola tvrde da su prevareni, a ministarstvo već postupa po preporuci“, 26.7.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a502932/Stanari-Bristola-tvrde-da-su-prevareni-a-ministarstvo-vec-postupa-po-preporuci.html> (pristupljeno 25.11.2019).

U saopštenju stanara se navodi da je preporuka Zaštitnika građana da je privremeni smeštaj jedino rešenje u skladu sa zakonom nemoguće uzimajući u obzir da rešavanje pitanja penzionisanih vojnih lica ili porodica penzionisanih vojnih lica nije u isključivoj nadležnosti Ministarstva odbrane i da Zakon jasno navodi da privremeni korisnik stana ne može biti ponovo privremeni korisnik već samo trajni kao i da Pravilnik ne dopušta da se vojni penzioneri i njihove porodice mogu smeštati u samačke vojne hotele.⁹ Ministarstvo odbrane u saopštenju navodi da da su im stanovi ustupljeni na korišćenje a ne u trajnom vlasništvu, te da se stanari Bristola moraju tretirati kao i svi oni koji čekaju rešavanje stambenog pitanja u skladu sa pravnim normama. Ministarstvo je saopštilo da su ranije plaćali kazne za dodelu stanova van rang lista i da kršenja zakona neće više biti.¹⁰

U međuvremenu stanarima Bristola ponovo se isključuje struja. U članku objavljenom u Danasu 22. avgusta 2019. godine se prenosi komentar Zaštitnika građana koji govori da struju „može da uključi samo onaj ko trenutno raspolaže tom zgradom, ali da on ne zna ko raspolaže tom zgradom“ kao i da misli da se „zgrada trenutno nalazi pod ingerencijom Ministarstva odbrane jer se ono bavi pitanjem stanara“. Zaštitnik građana je u izjavi potvrdio sve navedeno u preporuci, odnosno da se stanari Bristola moraju tretirati kao i sva aktivna i penzionisana vojna lica i da postoji još mnogo ljudi koji se nalaze u istoj situaciji. Zanimljivo je takođe izjava da „Zaštitnika građana ne zanima viši interes po kojem je zgrada tog hotela predata zbog izgradnje Beograda na vodi već isključivo status stanara“.¹¹

Slučaj stanara Bristola je priveden kraju nakon intervencije predsednika Republike.¹²

---

⁹ U. Miletić, „Pašalić štiti interese vlasti“, Danas, 14.8.2019. <https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-stiti-interese-vlasti/> (pristupljeno 25.11.2019).

¹⁰ FoNet, „Ministarstvo odbrane: Ne možemo preuzeti odgovornost za uslove u hotelu Bristol“, N1, 19.8.2019. <http://rs.n1info.com/Vesti/a508982/Ministarstvo-odbrane-Ne-mozemo-preuzeti-odgovornost-za-uslove-u-hotelu-Bristol.html> (pristupljeno 25.11.2019).

¹¹ Beta, „Pašalić: Onaj ko raspolaže zgradom Bristola može da uključi struju“, 22.8.2019. <https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-onaj-ko-raspolaze-zgradom-bristola-moze-da-ukljuci-struju/>, Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

¹² FoNet, „Počelo iseljavanje iz „Bristola“, Danas, 24.9.2019. <https://www.danas.rs/drustvo/pocelo-iseljavanje-iz-bristola/>, Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

2.2. SLUČAJ HAPŠENJA UZBUNJIVAČA IZ KRUŠIKA

Portal NIN objavljuje informaciju o hapšenju Aleksandra Obradovića zaposlenog u valjevskoj fabrici „Krušik“ i to skoro mesec dana nakon što se desilo hapšenje 18. septembra 2019. godine. Navodi se da su „naoružani specijalci u džipovima“ upali u fabriku i obavili hapšenje Obradovića.¹³

Zaštitnik građana Zoran Pašalić izjavljuje 14. oktobra 2019. godine da će pitati policiju o tome da li je procedura hapšenja izvedena po zakonu i da je u nadležnosti republičkog ombudsmana samo period hapšenja a da dalji tok slučaja nije i da republički ombudsman nema nadležnost da ispituje rad sudova i javnog tužilaštva.¹⁴ Na upućen zahtev za pristup informacijama od javnog značaja Inicijative mladih za ljudska prava Zaštitniku građana je stigao odgovor 6. novembra 2019. godine u kome se navodi da Zaštitnik građana nije pokrenuo postupak po sopstvenoj inicijativi u vezi sa ovim slučajem. Međutim, 23. novembra 2019. godine je objavljeno da je Zaštitnik građana ipak pokrenuo postupak kontrole i zakonitosti u radu i to samo pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova, ali ne i Bezbednosno-informativne agencije.¹⁵

2.3. SLUČAJ PEKARE U BORČI

U aprilu 2019. godine se grupa desničara okuplja ispred pekare „Roma“ u beogradskom naselju Borča kao reakciju na fotografiju objavljenu na društvenoj mreži Facebook brata vlasnika pekare koji rukama pokazuje albanskog dvoglavog orla. Izlog i automobil vlasnika pekare je oblepljen natpisima „Kosovo je srce Srbije“ i „Nema predaje“.¹⁶ Upućivanje pretnji je nastavljeno, a aktivisti za ljudska prava su stali u odbranu vlasnika pekare okupljajući se na licu mesta. Predsednik Republike je politizovao slučaj navodeći da je situacija zapravo „unutarstranački sukob“ aludirajući na

¹³ BIRN, „BIRN: Naoružani specijalci hapsili uzbunjivača, zavera ćutanja u aferi o oružju“, N1, 13.10.2019. <http://rs.n1info.com/Vesti/a534178/BIRN-o-hapsenju-uzbunjivaca-u-slucaju-oca-ministra-policije.html> (pristupljeno 25.11.2019).

¹⁴ FoNet, „Pašalić: Tražićemo odgovore od policije“, Danas, 14.10.2019. : <https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-trazicemo-odgovore-od-policije/>

¹⁵ Katarina Živanović, „Janković: Ombudsman mora da ispita BIA“, Danas, 23.11.2019. <https://www.danas.rs/drustvo/jankovic-ombudsman-mora-da-ispita-bia/>

¹⁶ Radio Slobodna Evropa, „Protest u beogradskom naselju zbog fotografije sa albanskim simbolom“, 27.4.2019. <https://www.slobodnaevropa.org/a/29907707.html>

prisustvo pojedinih opozicionih političara na desničarskom skupu. Ministar unutrašnjih poslova je nazvao skup protestom koji je prošao mirno, a Marko Milosavljević iz Inicijative mladih za ljudska prava je nazvao izjavu ministra policije „opasnom relativizacijom“ jer nije bio u pitanju protest već poziv na linč i raspirivanje mržnje.¹⁷ Aktivistkinja Sofija Todorović, Borčanka koja je stala u zaštitu vlasnika pekare „Roma“, bila je izložena progonu na društvenim mrežama. Situacija se u međuvremenu smirila, državni organi nisu reagovali u skladu sa zakonima tako da je i ovaj slučaj nasilja ostao bez adekvatne reakcije. Slučaj progona Sofije Todorović je završio pred Evropskim sudom za ljudska prava.¹⁸

Zaštitnik građana se nije oglašavao po pitanju ove situacije.

2.4. SLUČAJ SAVAMALA

Krajem aprila 2016. godine naoružana i maskirana grupa u Hercegovačkoj ulici u naselju Savamala lišava slobode kretanja nekoliko lica dok su im stambeni objekti rušeni bagerima. Na pozive građana nadležni organi nisu reagovali. Zaštitnik građana u prethodnom mandatu ustanovljava propuste u radu nadležnih organa i upućuje preporuku po kojoj nije postupljeno o čemu je obavještena javnost. Zaštitnik građana Zoran Pašalić izjavljuje 8. septembra 2017. godine da će reagovati čim slučaj dobije neki epilog u sudu. Zaštitnik građana naglašava 6. aprila 2018. godine da se neće baviti ovom situacijom jer je predmet arhiviran mesecima pre nego što je stupio na dužnost, odnosno dva dana nakon što je prethodni Zaštitnik građana podneo ostavku.¹⁹²⁰²¹

¹⁷ Branka Mihajlović, „Nove pretnje vlasniku pekare u Borči zbog nacionalnosti“, Radio Slobodna Evropa, 29.4.2019. <https://www.slobodnaevropa.org/a/pekara-borca-napadi-nacionalisti-/29910636.html>

¹⁸ YIHR, „Evropski sud za ljudska prava stao u zaštitu Sofije Todorović zbog progona i pretnji na društvenim mrežama“, 2.7.2019. <http://www.yihr.rs/bhs/evropski-sud-za-ljudska-prava-stao-u-zastitu-sofije-todorovic-zbog-progona-i-pretnji-na-drustvenim-mrezama/>

¹⁹ Beta, Insajder, „Pašalić: Ne može ponovo da se aktivira predmet Hercegovačka“, N1, 6.4.2018. <http://rs.n1info.com/Vesti/a377793/Pasalic-Ne-moze-ponovo-da-se-aktivira-predmet-Hercegovacka.html>

²⁰ V. Jeremić, „Da li ombudsmana i dalje interesuje Savamala?“, Danas, 2.8.2017: <https://www.danas.rs/drustvo/da-li-ombudsmana-i-dalje-interesuje-savamala/>

²¹ Beta, FoNet, „Pašalić o slučaju Savamala: Mislim da nismo dobili izveštaj“, N1, 8.9.2017. <http://rs.n1info.com/Vesti/a316506/Pasalic-o-slucaju-Hercegovacka-Cekam-sud-i-tuzilastvo-pa-cu-reagovati.html>

U međuvremenu je priča dobila sudski epilog priznanjem krivice šefa noćne smene u policiji u maju 2018. godine. Odredbe o postupanju po pritužbi Zakona o Zaštitniku građana nisu do kraja iscrpljene zbog toga što je samo javno obavešteno o nepostupanju po preporukama.²² I nakon dobijanja sudskog epiloga, ombudsman nije reagovao.

3. LOKALNI OMBUDSMANI

U proteklih godinu dana Inicijativa mladih za ljudska prava se sastala sa ukupno 12 kancelarija lokalnih ombudsmana s ciljem da sazna u kakvom stanju se nalazi ova institucija odnosno sa kakvim problemima se građani i građanke obraćaju lokalnom ombudsmanu i kako zapravo teče rešavanje tih problema i da li postoje nekakva ograničenja sa kojima se ombudsmani susreću u svom radu bilo da su oni elementarno važni za rad institucije ili su ograničenja proizašla iz odnosa sa organima uprave. U međuvremenu smo ustanovili komunikaciju sa Udruženjem ombudsmana Srbije i iz ta saradnja je omogućila održavanje konferencije posvećene širenju mreže kancelarija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ona nije ustanovljena. Koristeći se zaključcima sa pomenutih sastanaka kao i pomenute konferencije, u nastavku smo se pozabavili opštim stanjem ljudskih prava u lokalnim samoupravama, Udruženjem ombudsmana Srbije i nizom preporuka za unapređenje institucije lokalnog ombudsmana.

3.1. OPŠTE STANJE LJUDSKIH PRAVA U LOKALNIM SAMOUPRAVAMA

U skoro svim jedinicama lokalne samouprave su osnovni problemi građana i građanki prvenstveno socijalni problemi nastali oskudicom i siromaštvom kao i komunalni problemi nastali prinudnim izvršenjem naplate dugovanja iz čega je veliki broj pritužbi upravo usmeren na rad javno-komunalnih preduzeća i organa nadležnog za inspeksijske poslove.

---

²² Beta, KRIK, „Slučaj Savamala: Pet meseci uslovno šefu smene u policiji, N1, 23.5.2018.
<http://rs.n1info.com/Vesti/a390484/Slucuj-Savamala-Pet-meseci-uslovno-sefu-smene-u-policiji.html>

Lokalni ombudsmeni su naveli da je njihov posao koliko pravni toliko i psihološki uzimajući u obzir da građani i građanke često dolaze da govore o problemima svesni da isti ne može biti rešen kod ombudsmana. U susret ovakvim situacijama lokalni ombudsmeni veoma voljno i rado izlaze razgovarajući sa građanima i građankama pružajući time neophodnu kako pravnu tako i psihološku pomoć. Napomenuto je da su neprijatne situacije zanemarljive ali da postoje situacije u kojima im se građani i građanke obraćaju iz apsurdnih razloga kao na primer molba jednog gospodina da mu ombudsman u Kruševcu pomogne da oženi sina.

Uzimajući u obzir konstatovanu slabu informisanost građana i građanki na lokalu o tome šta radi lokalni ombudsman, kancelarije se trude da što više koriste sredstva javnog informisanja s ciljem promocije institucije. Napomenuto je da se do danas nisu susreli sa bilo kakvim preprekama na ovom polju i napominju jako dobru saradnju sa organima uprave. Pojedine kancelarije lokalnog ombudsmana kao što je slučaj u Novom Sadu koriste dostupne resurse date od strane lokalne samouprave u projektne aktivnosti koje uključuju promotivne materijale i edukativne skupove usmerene najviše na mlade ljude pokušavajući da im približe značaj borbe za ljudska prava i važnost uočavanja i korišćenja mehanizama zaštite ljudskih prava. Mnoge kancelarije nažalost ne poseduju dovoljno resursa za ovakve tipove projektnih aktivnosti.

Lokalni ombudsmeni svoju borbu za jačanje institucije vode kroz Udruženje ombudsmana Srbije o kojem će malo više biti reči u nastavku.

3.2. UDRUŽENJE OMBUDSMANA SRBIJE

Udruženje ombudsmana Srbije (u daljem tekstu: Udruženje) je neprofitno i nevladino udruženje koje okuplja lokalne ombudsmane, pokrajinskog ombudsmana i republičkog ombudsmana. Formalno je osnovano 2016. godine, a neformalno povezivanje kancelarija lokalnih ombudsmana počelo je još 2010. godine kao i 2011. godine potpisivanjem Niškog protokola.²³ Udruženje je do 2019. godine funkcionisalo pod nazivom *Udruženje lokalnih ombudsmana Srbije* da bi od 2019. godine promenilo

---

²³ Pun naziv: „Protokol o saradnji lokalnih zaštitnika građana na teritoriji Republike Srbije“.

naziv u *Udruženje ombudsmana Srbije* zbog članstva predstavnika Pokrajinskog zaštitnika građana – ombudsmana i predstavnika Zaštitnika građana Republike Srbije u Udruženju.²⁴

Udruženje je trenutno angažovano na sprovođenju Akcionog plana koje se odnosi na širenje mreže kancelarija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija nije ustanovljena ili u kojima je ona ustanovljena ali nije izvršen reizbor lokalnog ombudsmana.²⁵ Udruženje redovno okuplja ombudsmane kako bi se usavršili u veštinama koje bi doprinali radu ombudsmana sa građanima, kako bi razmatrali položaj institucije u političkom sistemu Srbije, kako bi odredili smer zajedničkog delovanja i nastupa u okviru eventualnih izmena i dopuna pravnih normi koje regulišu položaj ombudsmana, kako bi razmenili iskustva iz prakse tako unapređujući rad institucije u celini kao i povezivanju sa kancelarijama ombudsmana van granica Republike Srbije.²⁶

3.3. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE INSTITUCIJE LOKALNOG OMBUDSMANA

VIDLJIVOST

U cilju povećanja vidljivosti lokalnih ombudsmana potrebno je veće prisustvo Udruženja na društvenim mrežama i redovno ažuriranje veb prezentacije Udruženja. Iz prakse se pokazalo da individualno prisustvo kancelarija lokalnih ombudsmana na društvenim mrežama u manjim sredinama nije urodilo plodom zbog neupotrebljivosti društvenih mreža u radu sa građanima i građankama koji iste ne koriste, a u većim sredinama građani i građanke se radije obraćaju pismenim putem (popunjavanjem pritužbe i elektronski).²⁷ Uzimajući u obzir ovakvo stanje stvara se neophodnost podizanja angažovanja na društvenim mrežama na nivo Udruženja koje bi

---

²⁴ Udruženje lokalnih ombudsmana Srbije, <https://www.ulos.org.rs/> (pristupljeno 25.11.2019).

²⁵ Zaključci doneseni na Konferenciji „Promocija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija nije ustanovljena“ 19. i 20. novembra u Beogradu

²⁶ Udruženje lokalnih ombudsmana Srbije.

²⁷ Zaključci doneseni na Konferenciji „Promocija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija nije ustanovljena“ 19. i 20. novembra u Beogradu.

i povećanjem sopstvene vidljivosti doprinelo i povećanju vidljivosti svake pojedine kancelarije lokalnog ombudsmana.

LOKACIJA

U cilju efektivnosti i samostalnosti u radu potrebno je da kancelarije lokalnih ombudsmana budu izmeštene iz zgrada u kojima rade organi uprave. Tako imamo primere gde je kancelarija lokalnog ombudsmana u gradskoj opštini Vračar smeštena u zgradi gradske opštine Vračar, gde je kancelarija lokalnog ombudsmana u Nišu prvobitno bila smeštena u zgradi gradske uprave u Nišu a koja je naknadno izmeštena, a imamo poseban slučaj kancelarije lokalnog ombudsmana u opštini Tutin koja je smeštena u tržnom centru u kojem se takođe nalaze organi uprave.

USTANOVLENJE, IZBOR I REIZBOR LOKALNOG OMBUDSMANA NAKON ISTEKA MANDATA

Po pitanju ustanovljenja, izbora i reizbora lokalnog ombudsmana nakon isteka mandata izdvojili bismo sledeće preporuke:

- Da lokalne samouprave koje nisu izabrale novog lokalnog ombudsmana nakon isteka mandata prethodnog **u što kraćem roku izaberu novog lokalnog ombudsmana** u skladu sa važećim pravnim aktima lokalne samouprave (primer grada Šapca i gradske opštine Rakovica)
- Da lokalne samouprave koje imaju odluku o lokalnom ombudsmanu a nemaju izabranog lokalnog ombudsmana **u što kraćem roku izaberu lokalnog ombudsmana** (primer grada Loznice i grada Novog Pazara)
- Da lokalne samouprave koje nisu predvidele lokalnog ombudsmana statutom jedinice lokalne samouprave **izvrše potrebne izmene kako bi lokalni ombudsman bio pravno regulisan u skladu sa Zakonom o lokalnoj**

samoupravi (u kojem je lokalni ombudsman opcionalna kategorija) i prema **Modelu odluke o lokalnom ombudsmanu** Stalne konferencije gradova i opština.²⁸

POLITIČKA VOLJA

Ne postoji neophodna politička volja kako bi se unapredio položaj institucije lokalnog ombudsmana. Kancelarije lokalnih ombudsmana jesu mesta u kojima dolaze nezadovoljni građani i građanke i najčešće lokalni ombudsman vrši funkciju pravnog savetnika i psihološke podrške. U sredinama u kojima imamo ustanovljen kult ličnosti lokalnog moćnika koji rešava sve probleme građana ne postoji dovoljno političke volje i svesti o značaju jedne ovakve institucije i njenog rada. Udruženje ombudsmana Srbije se susretalo sa ovakvim situacijama u radu na promociji ove institucije u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija nije ustanovljena.²⁹

USVAJANJE ZAKONA O LOKALNOM OMBUDSMANU

Zakon o lokalnom ombudsmanu je način na koji bi institucija mogla da dobije zadovoljavajuću poziciju u političkom sistemu Srbije jer bi se uklonila odredba Zakona o lokalnoj samoupravi koja ovu instituciju smatra opcionalnom, uklonile bi se sve neusklađenosti svih pojedinačnih opštih pravnih akata o lokalnom ombudsmanu sa Modelom odluke o lokalnom ombudsmanu, sve potrebne pravne radnje bi u ovom slučaju bile regulisane ne pojedinačnim odlukama već pravnim propisom veće snage na osnovu koje bi bio definisan izgled pravnog akta na nivou lokalne samouprave. Lokalni ombudsmani u ovom trenutku pokušavaju da kroz Udruženje izdejstvuju prostor za promociju ove mogućnosti, a jedan vid prostora delovanja jeste mogućnost učešća u Koordinacionom telu za pregovaračko poglavlje 23 u čiji domen svakako spada lokalni ombudsman.

---

²⁸ Model odluke o lokalnom ombudsmanu, Stalna konferencija gradova i opština, <http://www.skgo.org/vesti/detaljno/2041/modeli-akata-za-usaglasavanje-sa-zakonom-o-lokalnoj-samoupravi> (pristupljeno 25.11.2019. godine.)

²⁹ Zaključci doneseni na Konferenciji „Promocija lokalnog ombudsmana u jedinicama lokalne samouprave u kojima ova institucija nije ustanovljena“ 19. i 20. novembra u Beogradu

IZVORI

Beta, FoNet. „Pašalić o slučaju Savamala: Mislim da nismo dobili izveštaj“, N1, 8.9.2017.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a316506/Pasalic-o-slucaju-Hercegovacka-Cekam-sud-i-tuzilas-tvo-pa-cu-reagovati.html>

Beta, KRIK. „Slučaj Savamala: Pet meseci uslovno šefu smene u policiji, N1, 23.5.2018.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a390484/Slucaj-Savamala-Pet-meseci-uslovno-sefu-smene-u-policiji.html>

Beta. „Pašalić: Onaj ko raspolaže zgradom Bristola može da uključi struju“, 22.8.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-onaj-ko-raspolaze-zgradom-bristola-moze-da-uklju-ci-struju/> , Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

Beta. Insajder. „Pašalić: Ne može ponovo da se aktivira predmet Hercegovacka“, N1, 6.4.2018.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a377793/Pasalic-Ne-moze-ponovo-da-se-aktivira-predmet-Hercegovacka.html>

BIRN. „BIRN: Naoružani specijalci hapsili uzbunjivača, zavera ćutanja u aferi o oružju“, N1, 13.10.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a534178/BIRN-o-hapsenju-uzbunjivaca-u-slucaju-oca-ministra-policije.html> (pristupljeno 25.11.2019).

FoNet. „Ministarstvo odbrane: Ne možemo preuzeti odgovornost za uslove u hotelu Bristol“, N1, 19.8.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a508982/Ministarstvo-odbrane-Ne-mozemo-preuzeti-odgovornost-za-uslove-u-hotelu-Bristol.html> (pristupljeno 25.11.2019).

FoNet. „Pašalić: Tražićemo odgovore od policije“, Danas, 14.10.2019. :

<https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-trazicemo-odgovore-od-policije/>

FoNet. „Počelo iseljavanje iz „Bristola“, Danas, 24.9.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/pocelo-iseljavanje-iz-bristola/> , Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

Insajder. „Beograd na vodi preuzima hotel Bristol; Vojni stanari: Ne znamo gde ćemo odavde“, 17.7.2018.

<https://insajder.net/sr/sajt/tema/11761/Beograd-na-vodi-preuzima-hotel-Bristol;-Vojni-stanari-iz-hotela-Ne-znamo-gde-%C4%87emo-odavde.htm> (pristupljeno 25.11.2019).

JEREMIĆ, V., „Da li ombudsmana i dalje interesuje Savamala?“, Danas, 2.8.2017:

<https://www.danas.rs/drustvo/da-li-ombudsmana-i-dalje-interesuje-savamala/>

MIHAJLOVIĆ, Branka. „Nove pretnje vlasniku pekare u Borči zbog nacionalnosti“, Radio Slobodna Evropa, 29.4.2019.

<https://www.slobodnaevropa.org/a/pekara-borca-napadi-nacionalisti-/29910636.html>

MILETIĆ, U. „Pašalić poslat da „gasi požar“ u hotelu „Bristol“, 3.6.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-poslat-da-gasi-pozar-u-hotelu-bristol/> , Danas, (pristupljeno 25.11.2019).

MILETIĆ, U. „Pašalić štiti interese vlasti“, Danas, 14.8.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/pasalic-stiti-interese-vlasti/> (pristupljeno 25.11.2019).

MILETIĆ, U. „Stanarima hotela Bristol uključili struju, pa isključili toplu vodu“, Danas, 21.5.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/stanarima-hotela-bristol-ukljucili-struju-pa-iskljucili-toplu-vo-du/> (pristupljeno 25.11.2019).

MIRKOVIĆ Jelena, SAVATOVIĆ, Mladen. „Stanari hotela Bristol stupili u štrajk glađu: Primorani smo na ovakav korak“, 15.5.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a483889/Stanari-hotela-Bristol-stupili-u-strajk-gladju.html> (pristupljeno 25.11.2019).

Radio Slobodna Evropa. „Protest u beogradskom naselju zbog fotografije sa albanskim simbolom“, 27.4.2019. <https://www.slobodnaevropa.org/a/29907707.html>

SAVATOVIĆ, Mladen. „Raspršila se nada stanara Bristola: Ponuđeni stanovi samo privremeno rešenje“, 10.7.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a498801/Stanari-hotela-Bristol-traze-trajno-resenje.html> (pristupljeno 25.11.2019).

SAVATOVIĆ, Mladen. „Stanari Bristola tvrde da su prevareni, a ministarstvo već postupa po preporuci“, 26.7.2019.

<http://rs.n1info.com/Vesti/a502932/Stanari-Bristola-tvrde-da-su-prevareni-a-ministarstvo-vec-postupa-po-preporuci.html> (pristupljeno 25.11.2019).

Stalna konferencija gradova i opština. <http://www.skgo.org>

Udruženje lokalnih ombudsmana Srbije. <https://www.ulos.org.rs/>

YIHR. „Evropski sud za ljudska prava stao u zaštitu Sofije Todorović zbog progona i pretnji na društvenim mrežama“, 2.7.2019.

<http://www.yihr.rs/bhs/evropski-sud-za-ljudska-prava-stao-u-zastitu-sofije-todorovic-zbog-progona-i-pretnji-na-drustvenim-mrezama/>

Zaštitnik građana. <https://ombudsman.rs>

ŽIVANOVIĆ, Katarina. „Janković: Ombudsman mora da ispita BIA“, Danas, 23.11.2019.

<https://www.danas.rs/drustvo/jankovic-ombudsman-mora-da-ispita-bia/>

ŽIVIĆ, Petra. „Vojni beskućnici" Srbije" - čekanje bez rešenja na vidiku“, BBC na srpskom, 27.12.2018.

<https://www.danas.rs/bbc-news-serbian/vojni-beskucnici-srbije-cekanje-bez-resenja-na-vidiku/> (pristupljeno 25.11.2019).